

Інж. ПАВЛО ШТЕПА

Член Української Вільної Академії Наук (УВАН) в Канаді
і
Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (НТШ) в Канаді

СЛОВНИК ЧУЖОСЛІВ

ЗНАДІВКИ

Видали

ІВАН ГЛАДУН І СИНІ

Торонто
1976

Канадсько-Український Бібліотечний Центр
Канадське Товариство Притаттіа України
Торонто – Канада

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА (в Канаді)

Цей „Словник чужослів” інж. Павла Штепи рекомендував до друку Голова Славістичного Відділу Манітобського Університету, дійсний член НТШ професор Д-р Ярослав Рудницький.

Голова НТШ (Канади)

Д-р Б. Стебельський

ПЕРЕДМОВА ВИДАВЦІВ

Англійський професор Ричард М. Вілсон пише в "Енциклопедія Британіка": "Англійська та більшість європейських мов походять з прамови, що нею розмовляли десь 5.000 років тому в Південній Росії". (див. гасло **English Language**). Ми мали нагоду обмірковувати з ним дещо на цю тему. Отже, не український націоналіст, але англійський науковець каже, що праукраїнська мова була матір'ю більшості європейських мов. А це ж понад 5.000 років тому.

Так! — Українська мова старезна. А мова є дитиною культури. Культура ж твориться не століттями, але тисячоліттями. І археологія доводить, що у Праукраїні від 5.000 років тому і потім була, **найвища** у тодішній Європі, культура. Тож Україна **випередила** Західню Європу в культурному розвитку.

Питається. — Чому ж тепер Україна є рабинею, колонією Московщини? — Хоч і не багато і не вичерпно, проте написано дещо на цю тему. Тут нема місця про це писати. Згадаємо лише, що Україна багато століть охороняла Західню Європу та її культуру від знищення азійськими навалами. На це своє історичне завдання Україна витратила так багато сил, що її — вже знесилена — змогли поневолити малі, бідні, але **хижацькі** Польща та Московщина. А щоб втримати Україну у своїх руках, обидві жорстоко нищили українську культуру і мову. Тепер Московщина вже офіційно проголосила, що хоче знищити українську націю.

Захопивши багатющу українську землю, Польща та Московщина мали чим купити українську провідну верству за ціну її спольщення та змосковщення. Український нарід лишився без провідної верстви. Але української мови та культури ніхто не зміг знищити, бо українське село заховало і донесло аж до 1933 року українську культуру і мову чистою, не змосковщеною, не спольщеною. А та культура і мова не були напівдикунською, придатною лише задля "мужицької, хлопської" мови, як думають наші невігласи. По 1917 році українські науковці знаходили в українських селах казково величезне культурне і мовне багатство. З того багатства вони вибирали щироукраїнські відповідники до чужослів. В українській науці панував аж до 1933 року мовний ПУРИЗМ, с.т. національна чистота мови. Частину того національного мовного багатства вони увічніли у словниках. По 1933 році Московщина ті словники попалила, а авторів постріляла.

Цей словник подає те знищене багатство. Тому то ми й видаємо цей словник, хоч знаємо, що за теперішньої дорожнечі не повернемо кошти, бо люди не купують дуже дорогі книжки.

Але наша грошева втрата повернеться українському народові мільйонратно. Як?

Цей словник — це **перша** велика спроба (малу пробував О. Партицький 1867 року) подати українські відповідники до чужослів. А всілякі перші спроби завжди мали хиби і помилки, що їх може показати лише досвід. Тож і цей словник має хиби та помилки, хоч їх є дуже мало, порівнюючи до поданих у словнику 16.000 чужослів і 70.000 українських відповідників до них. Та й укласти досконалий, без хиб і помилок, український словник не можуть всі емігрантські мовознавці разом, бо ж нема на еміграції самої **основи** словникарства — це кількамільйонної картотеки. Цю емігрантську неможливість яскраво виявила спроба усталити правопис. Емігрантські мовознавці 10 років сперечалися, але не погодилися усталити правопис.

Так постало питання. — Що ліпше Україні? Чи мати словник, хоч і з помилками, але що поборює московщення української мови, чи НЕ мати такого словника?

Укласти великий словник забирає довгі роки часу. А виправити помилки у вже укладеному забере лише кілька тижнів часу. І надрукувати — навіть мільйоновим накладом — можна за два місяці. Так, по розвалі СРСР усі школи та бібліотеки України матимуть лише за три місяці словник, який навчає мовно помосковщених інтелігентів (а таких тепер є мабуть 90%) вживати українських слів замість тих московських, що їх вони **звикли** вживати в школах, на праці, в публічному житті.

Так можна запобігти тій трагедії, яка сталася 1917 року. Тоді до Києва летіли телеграми з усієї України з вимогою негайно прислати українські словники. Київ не мав жодних, крім невеликого (78.000 слів) словника селянської мови Б. Грінченка. Та й у ньому було чимало московізмів. Московщина використала на 100% це хахлацьке пізнєіванство. Брак українських словників дав їй змогу знищити українське словникарство вже на самому його **початку**.

По розвалі СРСР наші емігранти одержуватимуть тисячі листів з вимогою прислати негайно літературу, що її Московщина не допускала до них 50 років. Насамперед всі великі, незмосковщені, щироукраїнські словники потрібні Україні в її державницькій відбудові.

Наша еміграція не має жодних словників, крім змосковщеного К. Андрусишина. Має лише перший том (букви А-Г) етимологічного словника проф. Я. Рудницького. Він видав його власним коштом. Всі томи коштуватимуть понад 100.000 доларів. **То коли** він видасть всі томи? Чи керівники кількох мільйонних фондаций думають про це?

Українські еміграційні патріоти мусять **ВЖЕ ТЕПЕР** мати свій хаті бодай цей словник, щоб колись вислати його в Україну на **другий же день** по розвалі СРСР.

Пізних Іванів б'ють. Трагедія України в тому, що б'ють не лише їх, але й увесь український нарід. Найяскравіше показує це той факт, що тепер існує московська, безправна, жорстоко визискувана, криваво катована, рабська колонія там, де мала би вже давно бути Українська незалежна, багатюща, висококультурна Держава.

Українська приповідка каже: "Ліпше пізно, як ніколи". Тому то ми й видаємо цей словник.

І. Г л а д у н і с и н и

УКЛАДАЧЕВЕ СЛОВО

Присплять лукаві, і в огні
Її, обкрадену, збудять.

Т. Шевченко

Десь 5.000 років тому існувала в Україні велика — від Дунаю по Волгу — висококультурна держава ¹⁾). Рештки оборонних окопів (довжиною понад 2.000 кілометрів) видно ще й тепер. Вона була дуже перелюднена. Були дуже великі (понад 4.000 гектарів) міста. Археологи розкопали понад 2.000 селищ. Багатющі археологічні знахідки були так виразно теперішні українські, що навіть москвин, археолог М. Растовцев пропонував назвати ту знайдену культуру праукраїнською. Назвали Трипільською за археологічним звичаєм новознайдене називати назвою найближчого теперішнього містечка. Містечко Трипілля — недалеко від Києва. Правдивіше треба б було назвати Арійською чи праруською (с.т. праукраїнською).

Мабуть якась велика пошесть вигубила більшість трипільців. Але лишилося трипільське плем'я Сколоти (греки називали — Скитами, перси — Саками). Вони відбудували в першому тисячоріччю до РХ трипільську державу. Скити продавали Греції величезну кількість пшениці, шкір, риби та інше. Зібрати то все з величезного простору (від Волги по Дунай), перевезти до чорноморських портів могла лише державна влада, що мала вишколених урядовців, які знали рахувати і писати. Скитія таких мала. Маємо відомості про скитського філософа Анахарзиса, брата короля Дадуїда. Він знав грецьку мову і їздив до Греції. Грецькі філософи приймали його з почестями. У британському музеї є його листи до лідійського короля Креза. Його філософія має дуже багато спільного з філософією Г. Сковороди XVIII ст. Отже, українська філософія почалася понад **2.000 років** тому. А в Московщині тоді жили людожери, як пише грецький історик Геродот ²⁾). І археологи знайшли в Московщині великі купи людських кісток, розбитих, щоб витягнути з них мозок.

Року 529 до РХ король найсильнішої тоді перської держави Кир пробував воювати Скитію. Скитський король Ідантир розбив Кира. Наступник Кира — Дарій пробував 513 року до РХ. Мав ще гіршу поразку. А він мав величезне, як на той час, військо 700.000 вояків.

¹⁾ S. Piggot. "Prehistoric India".

²⁾ Геродотову книжку: "Скитія" перекладено українською мовою і видано 1937 р. у Львові.

Археологи знайшли на північному побережжі Чорного моря румовища торговельних міст, які існували 4.000 років тому. Отже, трипільці (арійці), скити та інші праукраїнці торгували з **найкультурнішими** тоді Грецією та Малою Азією. Торгівці-греки не привозили своїх жінок, отже оселяючись настало в українських портах, одружувалися з праукраїнками. Грецькі історики називають таких півгреками. Ті півгреки об'єднали 480 року до РХ наші чорноморські міста в Босфорську державу. Вона існувала 1.000 років і мала свої торговельні станиці по всій Україні (отже і в Києві) аж до кордонів Московщини. До Московщини не заходили, бо ж дикуни прамосквини не могли ані продавати, ані купувати.

Так, **Праукраїна мала жваві зв'язки — торговельні і культурні — з УСІМ тоді НАЙКУЛЬТУРНІШИМ світом:** Грецією, Малою Азією, Єгиптом, Індією, Китаєм. А це ж ПОНАД 5.000 років КУЛЬТУРНОГО ПОСТУПУ³⁾.

Московський нарід почав цивілізуватися щойно 900 років тому⁴⁾. Отаке то московське “старшебратство”.

В 16 ст. до РХ існувала в теперішній Туреччині (провінції Анатолія) велика, висококультурна Гітїтська держава. У румовищах її столиці археологи знайшли державний архів з 20.000 глиняних табличок. То були закони, міжнародні угоди, набоженські філософські твори, писання з математики, астрономії, медицини, персько-гітїтські словники, епічні поеми, богослужба тощо. У тому **архіві записано, що Гітїти прийшли з України**. Англійські, французькі, німецькі науковці не могли відчитати гітїтського письма. Науковець, чех Б. Грозни відчитав. Проф. Т. Чейн пише, що грецька азбука постала з гітїтської⁵⁾. Гітїтське королівство існувало 380 років (1580-1200 до РХ).

Чи гітїти вже в Анатолії — за 380 років — стали такими культурними, що писали своєю мовою наукові твори та поеми? А поеми їхні дорівнюють теперішнім європейським.

Не 380, але 1.500 років треба, щоб дикий нарід виробив свою азбуку та літературу. Отже, гітїти мали свою азбуку і літературу ще тоді, коли жили в Україні. В Україні вони писали на дереві і шкірі, які погнили, чи погоріли у війнах. Знайшли 50 кам'яних плит з гітїтським письмом. Московська влада вжила їх на будову казарм, не дозволивши українцям забрати їх до музею.

Св. Кирило був 860 року в Криму. Там він знайшов св. Євангелію та Псалтир писані староукраїнською мовою. Знайшов й

³⁾ Більше про Праукраїну див. П. Штепа “Українець а москвин”. 570 сторінок.

⁴⁾ Українська мова називає цивілізацією **матеріальний** поступ, будови, машини, дороги тощо. Культурою називає духовий поступ: науку, мистецтво, музику, мову, літературу тощо.

⁵⁾ Т. К. Cheyne “Hittites”.

українців, які читали йому ті книжки. Можна припускати, що св. Кирило, пристосовуючи грецьку азбуку до слов'янських мов, позичив букви з тих кримських книжок. Отже, наколи українці мали книжки своєю мовою вже 860 року, то цілковито певно, вони мали свою азбуку й письменство ще до РХ, бо ж треба тисячоріччя, а не сторіччя, щоб винайти азбуку та розвинути письменство. На це і натякають такі факти, що угоди наших королів з Візантією: Олега 907 року, 911 року, Ігоря 944 року, Святослава 972 писані грецькою і СТАРОУКРАЇНСЬКОЮ мовами. А в угоді Олега 911 року згадується про заповіти та торговельні документи писані **староукраїнською** мовою.

Вже в першому ж сторіччі по охрищенні Руси в XI ст. українські науковці пишуть (а не перекладають) надзвичайно глибокі філософські твори, як напр. митрополита Іларіона "Слово о законі і благодаті" написане 1051 року. А ті науковці не вчилися ж в Західній Європі ⁶⁾. У XII ст. таких написано вже кілька, як напр. перлінка українського письменства "Слово о полку Ігоревим" (1187 р.⁷⁾). В дальших сторіччях, аж до Полтавської катастрофи 1709 року, видано **тисячі** книжок. Це неімовірно величезна кількість на ті часи.

Перший в Східній Європі університет — Київсько-Могилянська Академія заснована 1632 року. Студенти навчалися 12 років. Навчалися студенти зі Західньої Європи. Аж до знищення її Московщиною в кінці XVIII ст. Академія випускала щороку 2.000 високоосвічених людей, а це ж понад чверть **мільйона** високоосвіченої провідної верстви України. Величезна як на ті часи кількість ⁸⁾.

Випусники Київської Академії були професорами в західноєвропейських університетах, як напр. С. Тодорський, І. Полетика, П. Лодій ⁹⁾.

Московський університет стояв порожній, хоч московський уряд платив студентам великі стипендії. Київська ж Академія була переповнена, хоч студенти не мали стипендій. І монархічна

⁶⁾ Перша москововна книжка написана митрополитом Яковом "Житіє царя Фьодора Івановича" вийшла 1598 року, отже на 500 (П'ЯТСОТ) років пізніше.

⁷⁾ Ця книжка не згоріла в українських війнах, і москвини її не спалили, як спалили багато інших українських старих книжок, бо якийсь український чернець, що христин диких москвинів сховав її в монастирі в північній Московщині. Українець знайшов, але москвини ідібрали і дали цариці Єкатерині. Вона сховала його в своїй шатні (гардеробі) поміж спідницями. По її смерті цю книжку знайшов українець учитель царських дітей. А скільки таких українських творів згоріли або москвини спалили?

⁸⁾ В Московщині навіть сенатори були неписьменні, як напр. князь І. Долгоруков та А. Мешнікоф. Сам "імператор" Пьотр І мав лише **нижчу** освіту.

⁹⁾ У першому московському університетові (заснованому **150 років** пізніше за Київську Академію) вчилося лише 80 студентів, та й ті лише з царського наказу. Та й в ньому навчали лише "березової каші" (с.т. били), як свідчить проф. М. Ломонософ.

Московщина вичистила 1709 року Академію від “мазепінцоф”. Із 1.100 студентів лишила лише 161. Трохи пізніше знищила Академію, обернувши її в школу навчання лише священників, і наказавши навчати лише московською мовою. Крім львівського університету (заснованого 1661 року) в Україні не було вищої школи ще понад 50 років. А москвини за той час заснували у своїй дикий Московщині аж три університети. Більшість професорів у них були українці та німці.

“Демократическая” Московщина за останні 50 років вичистила з університетів України **сотки тисяч** українських студентів та професорів. І **також за “мазепінство”**. І також вигнала українську мову з університетів України. Чи ж не “братська допомога” України?

Київська Академія і монастирі мали великі земельні маєтки. Ті маєтки давали гроші на утримання шкіл. У кожному монастирі була середня школа, що вишколювала учителів нижчих (сільських) шкіл. Нижчі школи були при кожній церкві, отже в кожному селі. Данський посол Ю. Юст дивувався, коли бачив селянок, які йшли до церкви з молитовниками в руках. За тих часів навіть французькі аристократи були неписьменні. А московські навіть і князі.

Московщина забрала собі всі українські монастирські та церковні маєтки. Так знищила все українське шкільництво. В Україні одна школа припадала на кожні 746 осіб року 1760. А сто років пізніше — на кожні 27.143 особи. Року 1902 88% українських дітей НЕ ходило до шкіл ¹⁰⁾. “Благатворное впливiє вoссaєдiнєнiя Малоросiї с Вєлiкоросiєй” — навчають в школах України теперішні “вассаденітелі”.

На кожні 100.000 людности в Україні українці мають **МЕНШЕ** (ніж москвини в Московщині) учнів загальних шкіл на 15%, середніх фахових — на 48% менше, студентів ВУЗ-ів — на 56% менше, професорських кандидатів — на 84% менше, науковців — на 105% менше. В Україні що вища школа, то менший % (відсоток не кількість) українців у ній. Затримати зріст української провідної верстви, обернути всю українську націю в безправних гречкосіїв (мужікоф) — це плян Московщини від нашої полтавської катастрофи 1709 року досі.

Лише за 5 років (1932-1937) Московщина вигубила 90% всіх українських письменників. Майже всі вони походили зі сіроми (пролетаріату). Багато з них були соціялістами, комуністами. Вони українською мовою проклинали ворогів саветської влади, **прославляли** ту владу. Отже, єдина провина — робили те **українською**, а не московською мовою ¹¹⁾.

¹⁰⁾ С. Сірополко. “Народна освіта в Советській Україні”.

¹¹⁾ S. Pidhaynyj. “The Black Deeds of the Kremlin”.

Міністер Освіти УРСР В. Затонський казав, що одного лише 1933 року вигублено 1.649 українських науковців (більшість з них мовознавці та історики). Він казав, що 1932 року було 10.063 українців-професорів та науковців, а 1940 — лише 5.000¹²⁾. Серед усіх науковців УРСР року 1960 українців було 48%¹³⁾. Року 1962 в середніх технічних школах УРСР (в Україні) на кожні 10.000 людности вчилося московських дітей 169, а українських — 87, а у ВУЗ-ах московських 187, а українських 71¹⁴⁾. Хто ж є господарями в Україні?

Наукові титули надає фактично Міністерство Освіти ССРСР. Тож всі дисертації мусять бути московомовні. Це ж міністерство призначає ректорів, деканів, професорів ВСІХ університетів ССРСР, отже і в Україні.

Міністерство Освіти УРСР (України) розсилає школам списки книжок, що їх мусять прочитати школярі. Між ними не згадано жодної україномовної. Україномовні твори міністерство (УРСР) наказує читати в перекладах московською мовою¹⁵⁾.

Ніхто в ССРСР не має права видавати шкільних книжок без дозволу "Академії Педагогічних Наук" в Москві. Та "академія" пильнує, щоб не було жодних ухилів від московської імперської політики. Отже, жодного "мазепінства", "сепаратізма". А те "мазепінство" вона розтягає, як гумову нитку. Тому то безпечніше перекладати українською мовою вже видані московомовні шкільні книжки. І бачимо, що 95% україномовних шкільних книжок — це рабський, безкритичний переклад московських книжок. Напр. "Словник іншомовних слів" І. Ляхіна та Ф. Петрова — це буквальний переклад московомовного "Славаря іностранных слов" тих же авторів.

Року 1962 було в УРСР 7.300.000 школярів. Україномовних шкільних книжок видавали накладом найбільше 20.000, та й тих друк запізнювано. Навчання не можна відкладати на потім. Отже, **тимчасово** українські школи мусять вживати московомовні книжки. А це "тимчасове" "трапляється" КОЖНОГО року. А зрештою й непотрібні україномовні, бо ж учнів, які ходили до московомовних шкіл було: в Донецькому 99%, у Харкові—95%, Луганському — 93%, в Одесі — 92%, Дніпропетровському — 82%, Запоріжжі — 73%, Києві — 73%, Вінниці — 67%, Житомирі — 61%, Станіславові — 60%, Сумах — 58%, Хмельницькому — 57%. У Чернівцях було 36 московомовних і 4 україномовних шкіл, у Львові 56 україномовних і 29 московомовних, у Коломиї дві середні школи. Обидві — московомовні¹⁶⁾.

¹²⁾ К. Гуслистий. "Нарис історії України" (видана в УРСР).

¹³⁾ "Вищее Образование в СССР 1961 года".

¹⁴⁾ Статистический Ежегодник 1962 года.

¹⁵⁾ див. "Зібрання Наказів і інструкцій Міністерства Освіти УРСР". 13. V—1965.

¹⁶⁾ "Правда" 16-XII-1965.

Чехи почали друкувати свої книжки 1478 року, українці — 1491 року, поляки — 1499 р., серби — 1553, московини 1664 року.

В XVII ст. в Україні було понад 30 друкарень. У всій Московщині була лише ОДНА та й ту заклав українець І. Федорович, а друкарем був данець В. Гатон. І ту друкарню московини спалили, Гатона вбили, а Федорович ледве втік назад до Львова, де заклав друкарню і видав чимало книжок. Так Московщина не мала **жодної** друкарні ще СТО років. Вона почала друкувати свої книжки 160 років **пізніше** за Україну.

Першу друковану книжку “Новий Заповіт” видано в Києві 1511 року. Лише за одне XVII сторіччя Львівські чотири друкарні надрукували 160.000 примірників українських книжок. Як на ті часи — величезна кількість. Чимало з них понад 500-сторінкові, як напр. видану 1534 року 870-сторінкову книжку доктора С. Русина про лічні зілля.

Московщина за 500 років аж до XVIII ст. видала ТРИ книжки, і то не літературні, як напр. “Домострой” о. Сильвестра, що був збірником законів.

Монархічна Московщина забороняла і палила українські книжки в роках: 1720, 1847, 1876, 1881. Обсадивши 1915 року Галичину, палила бібліотеки та архіви. “Демократическая” Московщина на досвіді 1917-1930 років переконалася, що офіційні заборони української мови лише роздмухують українську ненависть до **всього** московського. І вона знайшла спосіб загальмувати розвиток української літературної мови і літератури. Вона вислала до України десятки тисяч своїх кацапів на управителів всіх видавництв, книгарень, бібліотек, шкіл. Їхнім завданням є **дбати**, в Україні **ЗАВЖДИ** **БРАКУВАЛО** **УКРАЇНСЬКОЇ** літератури, і щоб цей брак щороку збільшувався. І ті кацапи знайшли сотки всіляких крутійств це робити. Напр. одержавши від видавництва 100 примірників книжки, книгар-кацап кладе на полиці 20, а 80 нищить. Наприкінці року мусить посилати видавництву звіт: скільки продано, скільки не продано, щоб видавництво знало чи є попит на книжку чи нема. Якщо 80% не продано, то нема потреби ще видавати. Управитель видавництва також кацап, і знає чому “не продано”.

В Україні дуже бракує україномовних творів, навіть московських письменників перекладених **українською** мовою. Але творів українських письменників, перекладених **московською** мовою переповнені книгарні і бібліотеки. Навіть Шевченкового україномовного “Кобзаря” бракує, але не бракує “Кобзаря” московського.

Року 1961 в УРСР надруковано книжок українською мовою 41%, а московською — 58% ¹⁷⁾. До того ж українські менш як

¹⁷⁾ Всесоюзная Книжная Палата. “Печать СССР 1961 года”.

100-сторінкові, а московські – більші, як 200-сторінкові. Крім того привезли з Московщини (московські) на 500% більше, як друкують в Україні.

Монархічні московські цензори забороняли до 1917 року ВСІ дитячі книжки, без огляду на їхній зміст, отже навіть і москвофільські. Забороняли лише тому, що вони україномовні.

Українське Видавництво Дитячої Літератури в Києві видало 1960 року 262 дитячі книжки. З того перекладів з москвомовних оригіналів — 192 ¹⁸⁾. Переклад (мова) дуже змосковщений. З 20 дитячих журналів в УРСР (в Україні) — лише ТРИ україномовні. З тих трьох два видаються і московською мовою (“Барвінок” та “Піонерія”).

Року 1957 в УРСР було 34.893 школи і 357.300 учителів. Журнал “Українська мова і література в Школі” видається накладом 24.100 примірників ¹⁹⁾. У Києві друкувалося 19 технічних журналів. З них лише 2 українською мовою. В УРСР друкується українською і **московською** мовою 13 мільйонів примірників журналів та часописів. З Москви привозять ще 13 мільйонів московських. В Харкові щодня друкується 800.000 примірників московських щоденників: “Правда” та “Ізвестія” з матриць, що їх Москва висилає літаками ²⁰⁾. В УРСР в часописних ятках (кіосках) завжди є багато москвомовних часописів та журналів, а україномовні завжди . . . випродані, як каже продавець.

За роки 1933-55 видання книжок в РФССР **збільшили** на 83%, а в УРСР **зменшили** на 15%. Але в тій же УРСР збільшили москвомовних на 18%. Навіть і такі україномовні книжки, в яких нема й натяку на “мазепінство” Московщина не дозволяє. Напр. україномовну книжку про шахи видали лише одну на 34 сторінки накладом 25.000, хоч шахістів в Україні є 795.000. Московською ж мовою видали 23 книжки накладом 736.000 ²¹⁾.

Московською мовою видають в Києві навіть такі книжки як напр. “Історія і археологія древнього Києва”, “Зодчество України”, “Археологіческие исследования древнего Киева”, “Памятники архитектуры Украины” і т. п.

За роки 1922-1957 видано в УРСР (в Україні) **московською** мовою творів В. Леніна 1.643.000 примірників, М. Горькава — 1.230.000, А. Пушкіна — 848.000, Л. Толстого — 1.105.000, А. Чехова — 721.000 примірників ²²⁾. А “Повне зібрання творів Т. Г. Шевченка” видано 1939 року накладом 10.000 примірників. “Кобзар” Т. Шевченка видано 1950 року накладом 100.000 примірників, але в ньому НЕ надруковано 18 творів, а це 1.687 рядків, чи

¹⁸⁾ “Літературна Україна” 30-V-1961. Київ.

¹⁹⁾ “Радянська Школа” IX-1963.

²⁰⁾ “Радянська Освіта” 26-VI-1963.

²¹⁾ “Шахматний Єжегодник” 1962 года.

²²⁾ Г. Кравченко. “Українська радянська культура за 40 років”.

7% всього “Кобзаря”. Не надрукували: “Якби ти, Богдане”, “Розрита могила”, “Великий льох”, “Чигирине”, “Стоїть в селі Суботіві”, “Іржавець”, Давидові псалми”, “Заступила чорна хмара” та інші протимосковські. Московська монархічна цензура не дозволила 1910 року надрукувати лише три твори, і викреслила лише окремі рядки, а не весь твір. Чи ж не “прагрес” московської “демакратії”?

А понадто Московщина **боїться** чужомовних перекладів Шевченкового “Кобзаря”. До 1933 року був німецький та польський переклад. Московщина їх понищила, і не дозволяє досі перекладати жодною мовою, крім московської²³). А москвомовний переклад так спотворила, що Великий Тарас виступає там як завзятий москвофіл, як московський лакуза²⁴).

Московщина дуже пильнує, щоб не вишколювалися українські перекладачі чужомовних письменників. Українським перекладачам дозволяється перекладати чужомовних авторів НЕ з чужомовного оригіналу, але лише з **московського перекладу**. До того ж московським цензорам і редакторам легше московщити мову українського перекладу.

Малоукраїнські оборонці “харошава русскава народа” вірять, що московські урядовці московщили і московщат з **примусу**, лише виконуючи накази уряду. А хто наказав лібералові В. Белінському писати таке: “І що то за література (мова про “Кобзар” — П.Ш.), що дихає простатством мужицької мови та дурнотою мужицького розуму? Т. Шевченка покарали. Як би я був суддею, то покарав би не менше”²⁵). Хто наказав М. Горькому писати: “Переклад моїх творів на малоросійську говірку вважаю непотрібним. Дуже дивуюся, що розумні люди намагаються зробити вірку мовою”²⁶).

Теперішні 17 мільйонів кацапських псів в Україні подали **мільярди** конкретних прикладів чортівської ненависти ВСІХ і КОЖНОГО москвина до всього, що хоч би й трохи пахтіло українським “сепаратизмом”, “мазепінством”, “бандерівством” тощо. Навіть сама українська мова, пісня викликає у кацапів скажену лютість і ЖАДОБУ (підкреслюємо ЖАДОБУ) нищити, нищити, нищити ВСЕ українське.

Визначний московський емігрант казав визначному українському емігрантові: “Ви, українці, нарікаєте, що ми москвини є вовками, які нападають на українців і жеруть їх. Так. А хіба ж ми — москвини — винні, що ви українці є баранами?”

²³) Українська “політична” еміграція за 50 років не видала жодною чужою мовою повного “Кобзаря”. А Фундація ім. Т. Шевченка в Канаді має півмільйона доларів.

²⁴) Цей переклад скритиковано в книжці П. Штепи “Московство”.

²⁵) В. Белінський. “Письма”.

²⁶) Його лист. 2-V-1926 до видавництва “Книгоспілка”.

Війна 1941-45 рр. зруйнувала міт про непереможність радянської влади. Дуже послабла гіпноза московського терору. Хитрий, але дурнуватий Нікіта, вдаривши по московському Мойсееві — Сталінові, нехотючи вдарив по всьому ладу СРСР. Українська молодь використала цю його помилку — почала наступати. Московщина зрозуміла, що втрачає українську молодь, бо ж вона **настирливо** питає: “Чи геніальний, непомильний наш Вождь Ленін казав правду, що кожний московський комуніст є московським шовіністом? Бо ж чим пояснити, що голова Інституту Української Мови товариш Іванов не видав за 15 років ані одного українського словника, але видав кілька московських?”

Знову, як і 1920 року примушена була Московщина попустити віжки. Почала 1948 року дозволяти Києву видавати українські словники. Видали кілька, хоч і дуже змосковщені і дуже маленькі і дуже малими накладом. Найбільший 6-томовий українсько-московський за редакцією І. Кириченка. У передмові читаємо: “Й. В. Сталін у своєму геніальному творі “Марксизм і питання мовознавства” висвітлює усі мовознавчі проблеми”. Далі читаємо про ті проблеми таке: “Всі пореволюційні українські словники виявилися націоналістичними. Їхнім завданням було якнайбільше віддалити українську мову від братньої російської. Вказівка Сталіна вносити до словника нові слова нас зобов’язує. Цей словник відбиватиме братський зв’язок українського і російського народів”.

Укладачі і редактори так змосковшили цей словник, що навіть залякані редактори україномовних журналів писали: “Про цей горопашний словник сказано стільки прикрого, як ні про жодний інший. Чимало прикрого написали О. Ільченко, Б. Антонович-Давиденко, З. Франко та інші” ²⁷⁾.

Перший том цього словника видали накладом 100.000 примірників. Люди вмиють розкупили. І **тому** другий том видали накладом 80.000 примірників. Люди розкупили ще скорше. Московщина перелякалася і наказала видавати далші томи лише по 25.000 примірників. А в УРСР є 35.000 шкіл і 30.000 бібліотек.

Навіть залякані підмосковські українці назвали цей словник московсько-московським. Якби ні? В ньому надруковані українськими буквами й українським правописом такі “українські” слова, як напр. білет, ботинки, букет, брюки, барабан, білка, бравий, блюдо тощо. Чисто московські слова подані як УКРАЇНСЬКІ. Напр. (В дужках МІ подаємо український відповідник): баня (лазня), бариш (зиск), бариня (пані), батрак (наймит), батюшка (тато), бедро (стегно), безстидний (безсоромний), безпокоїтися (турбуватися), безуспішний (марний), безшабашний (очайдуха)

²⁷⁾ “Вітчизна” III-1963.

битва (бій), бичувати (батожити), благородний (шляхетний), бобиль (бурлака), болван (бовдур), больниця (лічниця), босяк (волоцюга), будуражити (турбувати), бумага (папір), буси (намисто), буца (веремія) і десятки тисяч на всі інші букви.

Вибух української національної стихії 1917 року примусив Московщину визнати "маларосійское наречіє" за українській язык. Лютуючи в безсилій злобі, Московщина примушена була українізувати в Україні . . . своїх кацапів. Тож читаємо в тому ж словнику такі "українські" слова (в дужках московський відповідник) як напр. відріддя (отродье), землероб (земледелец), настійно (настоячево), невідрадний (неатрадний), недолік (недочот), обслідувати (абследавать), осміх (осмеяніє), поколіти (акалеть), покрасніти (покраснеть), поотецки (поатеческі), пособа (пособіє), посоромно (постидно), поштування (почтеваніє), різвий (резвий), сідой (седой), співбрат (собрат), спір (спор), різнь (рознь), умогляд (умозреніє) і навіть такі перлинки "українізації" як напр. корнебульбоплоди (моск. корнеплоди), блискавковідвід (моск. молнеатвод).

Але ж це — "каверканіє прекраснава русскава языка". Тож Московщина наказала Інститутіві Мовознавства УРСР "перестать валять дурака ідіотской українізації" ²⁸⁾). Тож читаємо в цьому словнику вже неукраїнізовані московські слова, що їх подано як УКРАЇНСЬКІ. Напр.: красивий, дразнити, зря, об'яснити, обличити, поняти, платок, полакомитися, полоса, получати, по-нравитися, порча, пошлий, пред'явити, презрений, прозивати, промашка, прошення, совітувати, сулити, треуголка, трудяга, хандра, офеня, папаша, парень, барин. А щоб наблизити клятих українських куркулів до московських волоцюг, злодіїв, то надрукували як **українські** такі напр. слова, як блатний, лафа, помордас, прошляпити, розлюбезний, субчик, трепло тощо.

Цей словник подає приклади з народньої (с.т. незмосковщеної) мови 5%. Зі старих українських письменників — 30%. Зі саветських (змосковщених) книжок 65%. Як приклади подає **переклади** з московської мови. Чому ті незнані (їхніх прізвищ не подано) перекладачі є визнаними знавцями української мови? — Бо то переклади писань Леніна, Сталіна. Московському нахабству нема меж. Також і хахлацькому духовому рабству.

Московська мова майже не має власних сутямок (синонімів), крім великої кількості їх на "матюк". Ті ж, що записані до словника сутямок московської мови — майже всі позичені. Українська ж мова на сутямки найбагатша за всі мови. Напр. на тямку говорити має понад 100 сутямок. Московщина досі не дозволяє видати словника українських сутямок, бо ж він показав би, як на долоні, **багатющість української мови і убозтво московської.**

²⁸⁾ Слова міністра УРСР П. Постишева (у вишійтій сорочці).

Журнал "Вітчизна" почав був 1959 року друкувати по кілька сторінок "Матеріяли до синонімічного словника української мови" А. Багмета. Московщина припинила друк і покарала редактора і укладача.

Українська мова багатюща також і на неперекладні вирази (ідіоми). Вони національно забарвлюють мову. Московські пси якось не допилювали, і журнал "Прапор" надрукував (по кілька сторінок 1960-71 рр.) "Російсько-український фразеологічний словник" І. Виргана та М. Пилинського, обіцяючи видати окремою книжкою. Не видав, бо редакторів та укладачів покарано.

Емігрантським мовознавцям УВАН та НТШ ніхто не забороняє і ніхто не перешкоджає укласти і видати фразеологічний словник чи словник ідіомів. За 50 років не видали навіть маленького. А це дуже вдячна тема, бо український нарід має безмірну здібність до гумору, гострих кпинів. Напр. перевчений дурень, кривопис, бляшаний патріотизм, віршована саламаха, вулична поезія, віршоробне шаманство, шароваро-гопачний, соціалістична буржуазія тощо.

Не переборщуючи, можна сказати, що українська словотворчість — геніяльна, а словолад (синтакс) найгнучкіший за всі мови. Напр. кажемо: людина кричить, корова мичить, коза мекає, свиня кургикає, пес гавкає, бреше, песя скімлить, скіглить, чайка кигикає, коники сюрчать, цвіркун цвіркає, комаха чечекає, півень кукурікає, співає, кінь їрже, кіт м'явкає, орел клекоче, жаба кумкає²⁹⁾. Парубок цідує дівчину, а батька чоломкає, нюхає людина, а тварина нюшить, яблуко недостигле, а збіжжя свидувате і т. п. Крім загальної небож, небога, маємо ще й докладніші: братанич, братаничка, сестринець, сестриниця. Крім загального дядько маємо: вуйко, стрийко, братова. Крім загального пастух маємо: чабан, гайдай, табар, коняр, коров'яр, свинар, салмаш і т. п.³⁰⁾.

Казково глибока поетична творчість та сердечна добрячість українського народу віддзеркалюється і в мові. Жодна мова у світі не має навіть і приблизно таких пестливих форм, що їх має українська. Напр, мама, мамійка, мамієчка, мамонька, мамуля, мамуня, мамунечка, мамунька, мамуся, мамусечка, мамусінька, мамця, матінка, матіночка, матуся, матусечка, матусенька, неня, ненечка, ненька і т. п. І це НЕ лише до найдорожчої істоти МАМА.

Чужа школа та література знищили у нашій інтелігенції **найголовніше** в мовознавстві — це мовне ПОЧУТТЯ (радше — відчуття). Тому такі, як вище наведені, видаються йому тотожними. Наш, мовно скалічений інтелігент не може (хочби й хтів) відчутти

²⁹⁾ див. у словнику: **горланити, говорити.**

³⁰⁾ див. у словнику **пастир.**

у них нечуткої музичної різниці. Наша неписьменна селянка відчує, дарма, що не може словити тої різниці.

Українська мова має пестливі та зменшувальні форми на всі живі істоти. Напр. рибонька, пташенятко, кіточка, теляточко, песенятко тощо. Навіть і на неживі. Напр. оченята, рученята, пір'ячко, слівце тощо. Щобільше! Маємо пестливі форми навіть і на дієслова, як напр. спатоньки. І противно. Маємо форми збільшувальні, огидливі як напр. носуро, носяка, чоботище, козарлюга тощо. Лише сама кінцівка надає інакше забарвлення, як напр. катюга, татарва, рубанути, стрибнути тощо.

Наша мова висловлює найрізноманітніші докладності, як напр. шапурка (жолудя), кетяг (винограду), волось (проса), шипак (горіха), чівка (кукурудзи), ярчук (пес з вовчими зубами), шкут (малосильна худоба), ярча (ягня народжене напровесні), ялка (собаче корито) тощо.

Не теперішній український шовініст, але демократ Г. Квітка-Основ'яненко писав 100 років тому, що НЕМОЖЛИВО перекласти чужою мовою докладно не лише поетичний, а і непоетичний український твір. Неможливо, бо ж навіть і найбагатіші мови не мають подібних до українських граматичних і стилістичних форм. Напр. спробуйте перекласти чужою мовою вище згадані українські сутямки (синоніми) до слова МАМА. Перекласти кожне лише одним словом (не двома). Тим то україно-чужомовні словники завжди вдвічі грубіші, ніж чужомовні-українські. Іншими словами українська мова БАГАТИША за інші високорозвинені мови щодо граматичних форм. А з убогого покруча угрофінської, татарської, староукраїнської, німецької, французької мов — мови московської можна хіба кпити ³¹⁾).

Як дуже Московщина **боїться** (а тому й ненавидить) багатства української мови видно з того, що вона дуже пильнує навіть дрібний мовний "сепаратизм". Напр. Заборонила писати В Україні, а наказала писати НА Україні, бож прокляте малюсіньке "В" натякає на державну незалежність України (в Англії, у Франції). Заборонила приставку "несо..." (несогірше), кінцівку ...надцетеро (п'ятнадцетеро), удесятеро (московська наподібка "в десять разів"), заборонила форму найвишого ступня НАЙ... (найдавший), накидаючи московське "самий" (самий далекий чи безглузде "самий дальший"). Хоч не офіційно, проте фактично заборонила сполучники "І" і "ТА", дозволяючи лише "І".

Кривопис 1946 року спотворив чужомовні "ІЯ, ІЮ" на московські "ІА, ІУ", українське "Ль" на московське "Л" (кляса — класа). У грецьких словах українське "Т" спотворив на московське "Ф" (катедра—кафедра). Чужомовні двоголосники, як напр. "АУ" українці вимовляють і пишуть "АВ" (авдиторія). Наказано

³¹⁾ про цього покруча див. далі.

писати з московська "АУ" (аудиторія). Грецьку "ета" українці вимовляють і пишуть "Е" (хемія). Московщина наказала писати "І" (хімія), бо ж москвини так пишуть. З подвоєних приголосних чужих мов українці писали лише одну (дифузія), а москвини пишуть дві (диффузія). Наказано українцям писати як москвини пишуть. і т. д. і т. п. без кінця-краю московщення української мови.

Т. зв. Академія Наук УРСР почала видавати "українські" назовницькі (термінологічні) словники аж 1959 року, с.т. аж **по 30 роках** існування "Української Радянської Соціалістичної Республіки". Видала 20 тоненьких (менш, як 200 сторіноків) і накладом 1500-3000 примірників. У них українських слів є не більше, як 2% (два), і то таких, що їх знає кожна українська дитина, отже не подати не могли. Це — такі як: ізвесть — вапно, закалівають — гартувати, строїть — будувати, кірпіч — цегла, лента — стрічка, вес — вага, щолок — луг, тормаз — гальма тощо.

Московщина ж видала понад 50 своїх технічних словників. Кожен з них понад 500-сторінковий і накладом 100.000 примірників. Україні ж дозволили видати лише один-єдиний технічний 648-сторінковий словник накладом 15.000 примірників. Гірше, як глум!

Московщина видала кількадесят чужомовно-московських технічних словників. Ані одного чужомовно-українського технічного словника не дозволила видати. Чому? — Бо чужинці переконалися би, що український нарід є висококультурним, отже може керувати своєю незалежною державою. А крім того, щоб технічні школи в Україні могли вибредхуватися, мовляв, не навчають українською мовою лише тому, що не мають українських технічних словників.

Московщина має свої словники і граматики мов усіх народів світу, навіть маленьких африканських, азійських. Україна, крім польсько-українського, не має словників мов навіть своїх сусідів турків, болгар, а ті що їх має: чеський, мадярський, румунський такі жалюгідно маленькі, що соромно до рук взяти. Україна не має словників мов навіть своїх природних союзників, ворогів Московщини мов: турецької, балтійських, туркменських народів, грузинської, а японської дуже маленький.

Балтійські народи мали до 1939 року, а Туреччина та Японія мають і досі свої держави. Вони дуже **радо** би видали їхніми мовами українські словники та історію України. Ще й добре заплатили б авторам. Вони шукають союзників проти Московщини і знають, що український нарід дуже великий і живе на багатющій землі. Московські ж історики доводили їм, що український нарід ще не доріс до державного життя, бо ж не має навіть мови так розвиненої, щоб міг керувати державою. Мовляв Україна досі не має словників адміністративних, технічних, наукових. **Тому** то всі університети в Україні викладають московською мовою.

Наша емігрантська (і Галичини) політична та наукова “еліта” (пожалься, Боже!) навіть і не думала про цю **МОЖЛИВІСТЬ** видати українські чужомовні словники та історію (й економіку) України **ЧУЖИМИ** мовами. Московщина використала на 100% цю, каригідну короткозорість наших провідників. Вона видала чужими мовами кілька наукових праць про Южню Расею, Малоросію, Новоросію. А що москвини (чи плачені Московщиною чужинці) про них писали — можна сказати й не читаючи тих праць.

Галичина та еміграція **МОГЛИ** за 50 років укласти **ВСІ** словники потрібні в державному житті. Мали і мовознавців і час (50 років) і гроші. Так! — І гроші, бо ж витратили **мільйони** доларів на все, крім мови. На українську мову та на чужомовні історії України витратили менше, як 0.01% (одну соту одного відсотка). Чи емігрантські УВАН, НТШ, університети, інститути в Празі, Варшаві, Берліні, Нью-Йорку, Вінніпезі, Торонті не знали, що мова є **основою** нації?

А якби Галичина та еміграція то все зробили, якби видавали свої книжки, журнали, часописи найчистішою, найбагатішою українською мовою, то наші борці в ССРСР мали би дуже сильну **ЗБРОЮ** проти московщення. Московщина була би примушена сповільнити московщення.

НІЯКІ ВИКРУТИ НАШИХ, ПРОВІДНИКІВ НЕ ЗДУРЯТЬ ІСТОРІЇ!

**

Подивимось: як на тлі багатства української мови виглядає убожество московської мови.

Романські мови утворилися з латинської, а германські під її великим впливом. Тим то латинська мова була в Західній Європі міжнародньою і науковою кілька сторіч. Коли ж почали розвиватися європейські національні літературні мови, а науковий та технічний поступ вимагав нових наукових та технічних слів, то західні європейці творили їх із латинського (і грецького) мовного багатства.

Слов'янські мови мають мало спільного з латинським і грецьким словництвом. Коли зайшла потреба творити нові наукові та технічні слова, то слов'яни мали або прибирати вже створені західними європейцями, або творити зі свого власного мовного багатства.

Старі слов'янські народи творили свої мови тисячоріччями, і тому їхніх мовних багатств вистачало, щоб з них творити свої власні, слов'янські наукові та технічні слова. Так робили Чехи та Українці.

Московський нарід почав творитися аж по X ст. По XIII ст. він змішався кровно і культурно з Татарами. Отже, його вік лі-

читься лише сторіччями, а не тисячоріччями, як українського. А дикому народові забирає тисячоріччя часу, щоб розбудувати свою мову на літературну. Розвій московської мови затримало ще й його відокремлення від усього культурного світу. Відокремлений у своєму дикому пралісі, він не міг розвинути свою мову вище життя дикого пралісу.

В X ст. в Московщині жили дикі угрофінські племена, не об'єднані жодною владою. Тож українські королі висилали до Московщина воеводів із військом правити тими племенами. Київські митрополити висилали до Московщини ченців на вертати на християнство московських дикунів. Ті воеводи та вояки одружувалися з дівчатами провідних угрофінів. Їхні діти розмовляли українсько-фінським суржилом (мішаниною). За тих часів у всій Європі школи закладалися при монастирях. Отже, і наші київські ченці, будуючи монастирі в Московщині, закладали і школи при них. У них навчалися діти лише провідної верстви (так було і в усій Європі тоді). Мова ж угрофінських посполітів лишалася на дикунському поземі. Так вже в X ст. зародилися в Московщині дві мови: одна — панська, друга — хлопська (гасподская і мужіцкая). Вже в XIX ст. змосковщений німець професор В. Даль визбирав по московських селах московську “мужіцкую” мову і склав словник її³²⁾. Величезну більшість слів того словника московські інтелігенти НЕ розуміють. Московський письменник Н. Некрасов написав кпинку (сатиру): “Разговор баріна с мужіком”. У ній ані мужік баріна (пана), ані барін мужіка не розуміли, хоч розмовляли про щоденні селянські справи.

Татарська Орда підбивши Московщину під свою владу в XIII ст. розіслала по всій Московщині воеводів із залогами. Ті татари одружувалися з московками. Їхні діти розмовляли москвотатарським суржилом. Так до московської мови увійшли великі тисячі татарських слів.

Кожна мова позичає в інших мов. Розвинені мови позичають лише нові наукові та технічні слова. Жалюгідно убога московська мусила позичати навіть **звичайні, щоденні** слова, що їх кожний, більш-менш культурний нарід, має свої власні.

По Петрі 1-му балтійські німці стали провідниками всього московського життя. У них москвини позичили багато тисяч таких слів, як напр. (У дужках подаємо український відповідник): брюки (штани), бунт (ворохоба), вакса (мастило), ванна (купіль), лакей (прислужник), локон (кучер), офіцер (старшина), лакгауз (комора), парта (лава), патронташ (ладунка), пушка (гармата), ранець (наплечник), траур (жалоба), флаг (прапор) фон (тло), швейцар (дверник), шельма (крутій), шірма (параван), шрам (блізна), штіблети (черевики), штраф (гривна),

³²⁾ В. Даль. “Талковий славарь живого рускава языка”.

штурм (наступ, шулер (шахрай), і десятки тисяч подібних, що їх має свої власні кожний культурний нарід.

По наполеонівській війні залишилися в Московщині тисячі полонених французів. Їхня культура приголомшила дикунську московську “аристократію”, і вона наймала їх на вчителів “ізящних манер”, с.т. звичайної, щоденної європейської культурності. А що убога московська мова не мала слів висловити ту культуру, то французи навчили їх своїх французьких слів. Так щоденною мовою московської “аристократії” (від царя починаючи) стала мова французька. Навіть батько московської літературної мови А. Пушкін розмовляв переважно французькою мовою, а московською звертався лише до слуг. Так до московської літературної мови увійшли великі тисячі таких слів, як напр. (У дужках — українські відповідники): анкета (запитник), анонс (оповістка), аплодисменти (оплески), армія (військо), артилеріст (гармаш), афіша (оповістка), бандаж (обвинка), ботфорти (чоботи), брюнет (смуглявець), бульйон (юшка), бутилка (пляшка), візит (відвідини), бюст (погруддя), вуаль (серпанок), група (гурток), гарнізон (залога), дуель (двобій), експорт (вивіз), етажерка (полиця), кавалерія (кіннота), капріз (вереда), квартира (помешкання), квітанція (посвідка), комерсант (торговельник), компот (узвар), комунікат (повідомля), костюм (убрання), крем (масть), кулінар (кухар), куртіна (заслона), магазин (крамниця), мемуари (спогади), пальто (плащ), персона (особа), портер (дверник), рапорт (звіт), резонанс (луна), результат (наслідок), ремонт (направа), репресія (утиск), секрет (таємниця), спектакль (вистава), табуретка (стілець), ураган (буревій), фея (мавка), фонтан (водограй), формат (розмір) і десятки тисяч інших.

З англійської мови москвини переписали (як англійці вимовляють) майже ВСІ спортові назви і багато назв машин. (Напр. (У дужках — український відповідник): адаптер (пристосувачка), бек (захисник), голкіпер (воротар), диспечер (висилач), скреп (ламань), скрепер (шкрябка), тікет (квиток), фортімберс (сволок), хайвей (битий шлях), хендс (підручний) і т. п.³³).

**

Ми вже згадували, що москвини за 500 років аж до XVIII ст. написали і видали лише ТРИ книжки. Щойно від М. Ломоносова (1711-1765), що вчився в українській Київській Академії, починається московська література. Та й вона була під дуже великим впливом української, позичаючи не лише українське словництво та назовництво, але навіть і **граматику**. Аж до XVIIIст. москвини вчилися з української граматики М. Смотрицького. “Українська література запанувала (понадто в XVII ст.) в Московщині” — пи-

³³) В московській мові нема звука “Г”, тому вони чужомовне “Г” пишуть “Х”.

ше москвин професор А. Пипін ⁴⁴⁾). А тепер московські професори називають це "величезним впливом старшебратньої московської літератури на українську літературу. Московському шахрайству і брехливості нема меж.

Нарід, який лише у XVIII ст. (лише 200 років тому) ЛИШЕ ПОЧИНАЄ закладати основи своєї літературної мови, який аж XIX ст. ВІСІМСОТ років ПІЗНІШЕ за український нарід — лише починає свою літературу — не може навіть і маячити про своє "старшебратство", "ведущий нарот", "месію света" і т. п.

А диво-дивина!!! — Майже всі великі бібліотеки в Західньому світі мають величезну кількість наукової літератури всіма мовами про **вищість і геніяльність** московського народу та про непереможну СИЛУ московської імперії ССРСР. Автори НЕ москвини, але знані західні "знавці" московської імперії: монархічної і соціалістичної. Написати і видати ту літературу коштувало мільйони доларів. Московщина не платила ані сотика. Заплатили "корисні ідіоти" за влучним виразом Леніна. Заплатили американські фундації: Форда, Рокфелера, Карнегі та інші ⁴⁵⁾.

Та мусимо визнати аж дві московські геніяльності. Це брехливість та шахрайство.

Московський вчений чернець Філотей проголосив XVI ст. московську НАЦІОНАЛЬНУ ДОГМУ "Масква III Рим, а четвертому не бивать". Московська Церква молилася: "Пакаряйтеся нам все язиці ібо з нами Бог". Московський нарід захоплено кричав: "Масква всему свету галава". Московські соціалісти проголосили: "Масква III Інтернаціонал. Патріотизм вартий заздрости.

Але Москві III Римові бракувало три зв'язкових сторіччя — від упаду II Риму (Візантії) в XV ст. до проголошення московської імперії Петром у XVIII ст. А ті три сторіччя були **українські**, бо ж в XV, XVI, XVII ст. Київ НЕ належав до московської держави. Отже, Київ мав право бути III Римом, а Москва хіба IV-им. Без Києва Москва III Рим повисла в повітрі. Московська національна ДОГМА-ВІРА (релігія) падала. А з нею і московська імперія. Рятуючи свою імперію, москвини загарбали українську київську імперію з її 5.000-річною праісторією, історією, культурою і навіть мовою. Але європейці знали Київ кілька **тисяч** років, а Москву лише кількесот. Не було іншого способу обдурити Європейців, як проголосити все Київське добро "общім дастаянієм великомале-бело-рософ.

І обдурили. Понад 200 американських університетів та коледжів пропагують щосили "Москва III Інтернаціонал", "Расія-Месія". У всіх американських бібліотеках є купи цієї пропаганди. Щогірше! — Студенти, американці українського походження на-

⁴⁴⁾ А. Пипин. "Історія славянської літератури".

⁴⁵⁾ Про це "диво-дивнее" див. книжку П. Штепи "Мафія".

збирали понад два мільйони доларів на університетську катедру українознавства. Українські **патріоти**, професори порадили студентам заснувати цю катедру в **традиційно** соціалістичному і МОСКВОФІЛЬСЬКОМУ Гарвардському університетові. Чи ті **українські** професори мали хоч дрібочку наукової критичності?

Ще гірше! — Бачимо не лише теоретичну пропаганду, але й практичне здійснення ідеї “Расія-Месія”. Західньо-європейські й американські королі, президенти, міністри, професори, єпископи, **голови** християнських Церков навипередки біжать до Москви-Месії поцілувати закривавлений лапоть Ваньки. Благають його подарувати їм “аур вей оф лайф” (наш спосіб життя). Ванька копає їм лаптем в обличчя і наказує співати про ССРСР: “Я такой другой страни не знаю, где так вольно дишеть чалавек” ³⁶⁾. Ті дякують Ваньці за честь і співають. А щоб він не сумнівався в їхній щирости, то пхають у Ванькину кишеню нові мільярди доларів.

Московський бог Ленін пророкував: “Американські корисні нам ідіоти самі викопають свою могилу, і зроблять свою труну, і проситимуть нас — москвинів — забити їхню труну. А за наші цвяхи заплатять мільярди доларів”. Москвини регочуть.

Але не матимуть москвини часу плакати, коли Україна-Фенікс ³⁷⁾ заб’є осиковий кіл у могилу Москва III Рим, Москва III Інтернаціонал, Расія-Месія і т. п. московські мари.

А до цього ВЖЕ йде і так БУДЕ ³⁸⁾. Таке віщував пророк Україні, Великий Тарас. Тому то всі і кожний москвин так люто ненавидить Його і випікають огнем і кров’ю згадки про Нього. Дикий москвин не розуміє, що власне цей московський вогонь **загартовує незломних БОРЦІВ**. Навіть емігранти вже знають імена кількадесятьох. Новий 1917 рік покаже таких тисячі.

**
*

НОВИЦІ СТРАХ

Цей словник є першою спробою **перекладного** словника чужослів. А кожна **перша** спроба неминуче має хиби, що їх нормально передбачає життєвий досвід. І цей словник має хиби.

Людина має інстинкт самоохорони, що рятує її від несподіваних нещасть. Цей інстинкт каже людині бути обережною щодо всього незнаного, нового. І людина (навіть з високою освітою)

³⁶⁾ Цю пісню співали у всіх школах ССРСР. Скривавлений московськими катами а потім звільнений, українець, вийшов на вулицю, голосно заспівав цю пісню. Москвини негайно забрали його назад до в’язниці.

³⁷⁾ Фенікс це мітичний птах, що завмирав і воскресав. Отже, символ невимрущости.

³⁸⁾ див. П. Штепа. “Мафія”.

боїться всього нового. Тому кожна нова ідея завжди мусила **ВИБОРЮВАТИ** своє визнання. Напр. лікарі 16 років не визнавали пастеризації. Так є і з цим словником.

ДУША МОВИ

У мовознавстві найголовнішим чинником є **ВІДЧУТТЯ РІДНОСТІ** мови, чи — як дехто каже — **ДУША** мови. Неписьменний український селянин мав (і має) глибоке відчуття рідності української мови. Тим то наші науковці-філологи їздили до сел, до яких не сягали впливи чужих мов. Там вони питали неписьменних селян: яка граматична форма (з тих, що їх вигадали науковці) є ліпшою. Якщо ніяка, то яку селяни радять? Філологи не вірили своїм вухам, почувши такі **досконалі** форми, що їх філологи навіть і не уявляли. На запит: чому форми філологів гірші, селяни відповідали: **“Та, воно якесь не наше”**.

Наші інтелігенти в Східній Україні розмовляли, читали, писали московською мовою з дитинства в родині, в школах щодня в усьому своєму житті. А все те, що людина пізнала в дитинстві та за молодих років, стає їй **РІДНИМ**. Так московська мова стала рідною східньо-українським інтелігентам. Вони відчували рідність **московської** мови і тоді, коли добре вивчили українську мову.

МОСКВОВІЗМИ В ГАЛИЧИНІ

В Галичині москвофіли (Ставропігія) опанували в XVIII ст. шкільництво. Московщина прислала їм гроші та московську літературу. Тоді галицькими освіченими людьми були лише священики та поповичі. Вони розмовляли і писали мішаниною церковних, польських і московських слів та виразів. Цю їхню мову прозвано **“язичієм”**. Галицькі ж селяни розмовляли чистими українськими говірками і московських слів не розуміли.

Це язичіє панувало в Галичині кількадесят років і тому навіть і **теперішні старі галичани є в ПОЛОНІ того язичія**. І вони самі задокументували цей свій полон. Старий галичанин в Канаді Я. Крет уклав, а професор К. Андрусишин зредагував великий (1163 ст.) **“Українсько-англійський словник”**. Цей словник видала 1955 року москвофільська **“Східньо-Європейська Фундація”**. Видали в Канаді, отже поза владою московських цензорів. Але в ньому є кількасот москвовізмів і то таких, що їх **НЕ** подав (як українські слова) навіть цензурований москвинами і виданий в Києві 6-томовий **“Українсько-російський словник”** за редакцією І. Кириченка. Андрусишинів словник подає як **УКРАЇНСЬКІ** такі слова, як напр. жатва, життя, забота, зажигати, заперещати, зділати, іскати, картошка, кнут, потеря, почва, председатель, приятний, пуля, п'ятно, щитати ³⁹⁾.

³⁹⁾ Більше їх див. у додатку до цього словника.

ЗВИЧКА

Звичка має величезну непоборну ВЛАДУ над старою людиною. Діди не можуть (хоч би й хтіли) побороти 60-річну звичку ані фізично, ані душевно. Все старе їм миліше за нове. Не можуть побороти навіть і тоді, коли бачать і визнають, що нове є ліпшим і потрібнішим за старе. Така вже людська вдача. Діди тримаються старого, вигадуючи всілякі "причини". А справжня ж причина — ЗВИЧКА. Вона тримає старих галичан у рабстві московізмів. Сто років тому вони поборювали фонетичний правопис. Головним їхнім доводом (аргументом) було те, що ярижка ⁴⁰⁾ є нашою рідною з діда прадіда, історично традиційна, а фонетичний правопис вигадали невігласи, отже він **ненауковий**, не традиційний. І тепер чуємо те самісіньке про московізми, чужі слова в українській мові та про українські новотвори.

Консерватизм є корисним у житті, бо він стримує від поквাপних, нерозважних чинів. Але він стає гальмою, коли тримається старого лише тому, що воно стародавнє, традиційне. Та, є традиції **БОРОТЬБИ** запорізьких Байд і є традиції **РАБСТВА** саветських Тичин.

Обидві — українські традиції.

Чеські діди 200 років тому кляли свою молодь за те, що вона своєю дурною чехизацією мови позбавляє чеський нарід здобутків європейської культури. Діди пророкували, що чеський нарід здичавіє, якщо повикидає культурні, європейські слова, замінюючи їх дикунськими, мужицькими, як напр. театр — дівадлом, музику — гудьбою, організм — устроєм.

Року 1920 чехи були найкультурнішими з усіх слов'ян, і не менш культурними за німців.

Чеські новотвори напр. адъютант — **pobočník**, гімнастика — **telocvik**, друк — **tisk**, експрес — **rychlik**, каса — **pokladna**, каліграфія — **krasopis**, логіка — **umnice**, перон — **nastupišťe**, секретар — **tajemnik**, стенографія — **tesnopis**, фізика — **silozpyt**.

Поляки почали чистити свою мову від чужого намулу у XVIII ст. Польські часописи та журнали XIX ст. дуже підтримували ту чистку ⁴¹⁾. А. Немцевич гостро кпив, глузував з тих польських інтелігентів "хлопського" роду, які скінчивши гімназії, доводили своє "шляхетське" походження тим, що вживали дуже панські, високонаукові слова ⁴²⁾.

Польські новотвори напр. горизонт — **widnokrąg**, ізольований — **odosobniony**, індивід — **jednostka**, координований — **współ-**

⁴⁰⁾ Ярижкою називали стару букву Ї (українське И).

⁴¹⁾ Еміграційні українські журнали, часописи мовчать, або пишуть проти чистки української мови від чужого намулу. Чому ж дивуємось, що поляки мають державу, а українці ні.

⁴²⁾ Чи не те саме роблять малоукраїнці тепер?

rzędny, паралельність — równoległość, прецизний — dokładny, реальний — rzeczowy, синтакса składnia, суб'єкт — podmiot.

Німці почали чистити свою мову від французьких слів 200 років тому. Вони створили окрему організацію задля того (Deutscher Sprachverein). Німці воліли довгі, тяжкі до вимови німецькі слова, ніж короткі, милозвучні французькі. Наприклад, concours — Zahlungseinstellung, archives — Urkundensammlung, hygiene — Gesundheitspflege тощо.

Навіть і українські пізні Івани почали були 1867 року (але не закінчили й досі) чистити українську мову від чужого — **непотрібного** їй — сміття. У словнику О. Партицького (1867 р.) надруковані такі новотвори, як напр. автономія — самоуправа, агонія — скін, акт — дія, анархія — безлад, аптека — лікарня, бібліотека — книгозбірня, вентилятор — вітрогін, гуманність — людяність, генеологія — родопис, діаметр — поперечник, ідентичний — тотожний, індустрія — промисел, комерція — торгівля, копія — відпис, процент — відсоток ⁴³⁾.

Буде доречно тут пригадати, як дивився І. Франко на мовні новотвори в українській мові. За його часів український письменник, націоналіст М. Смотрицький вживав багато своїх новотворів. А Франко писав, що новотвори Старицького ганили і відкидали такі люди, які вважали українську мову за мужицьку, хлопську, непридатну до інтелігентської мови. І так оцінювали українську мову не лише москвини та малороси, але й общероси ⁴⁴⁾ Н. Костомаров та М. Драгоманов. Франко ж пророкував, що новотвори Старицького колись будуть у всіх словниках української літературної мови ⁴⁵⁾. Таке пророкував він 74 роки тому. Тепер ми всі читаємо ті новотвори в теперішній українській літературі, а нам і на думку не приходить заперечувати їхню високу якість і потребу.

Так буде і з більшістю новотворів цього словника.

Східніх українців (навіть і не старих) тримає в рабстві московізмів їхнє відчуття РІДНОСТИ московської мови. Психологи пишуть, що ніяка сила не знищить в людській душі те, що є їй **рідним**. ТОМУ ТО східні українці ставляться **вороже** до спроб викинути з української мови всі московізми. Отже, причина — чисто **психологічна**, а не всілякі їхні викрути, щоб якось виправдати своє московське духове рабство. Пригадаймо один приклад з тисяч.

Український письменник І. Нечуй-Левицький (1838-1918) 64 років тому протестував проти "галицизмів" в українській літературі, пропонуючи замінити їх на . . . московізми, вірячи, що ті

⁴³⁾ О. Партицький. "Німецько-руський словар". Львів. 1867. слів 35.000.

⁴⁴⁾ общеросом назвав сам себе М. Драгоманов.

⁴⁵⁾ "Літературно-Науковий Вісник". 1902 р. т. XVIII і XIX.

московізма є щироукраїнськими словами. Напр. (В дужках московізма): чекати (**ждати**), спіткати (**стрічати**), учень (**ученик**), цілком (**зовсім**), ухвалили (**ствердили**), довкола (**навкруги**), навколо (**кругом**), реченець (**строк**), від (**од**) і т. п.⁴⁶).

Малоукраїнці, зрадянці, москвофіли і мовні невігласи закидають цьому словникові, що він має за московізмами староукраїнські слова. Закид **слухний**, бо ж ті слова занесли в Х-XVI ст. до московської церковної, книжної мови київські цивілізатори дикої Московщини. Тож ті слова — українські, не московські лише. Так! А чому ж цей словник має їх за московізмами? Відповідь подає українське мовознавство. Тут нема місця на довший виклад і тому згадаємо лише дещо.

ЖИТТЯ МОВИ

Мова — це жива істота. Вона народжується, росте і (часом) умирає, як напр. латинська мова. Отже, вона не стоїть нерухомо, закам'яніла. Навпаки, вона **ЗМІНЯЄТЬСЯ** з бігом часу. Чимало слів умирає, або забувається (парус, топор, сім'я), чимало народжується нових (вітрило, сокира, родина), або старим надається нового змісту (значення), як напр. (у дужках — теперішнє): літо (рік), неділя (тиждень), пашня (земля), погост (базар), товар (худоба), уряд (умова), право (суд) і т. п. Деякі слова змінилися навіть на **протилежний** зміст, напр. слово **БЛАГИЙ** колись означало **ДОБРИЙ**, а тепер означає **КЕПСЬКИЙ**. Створюються новотвори (неологізми), напр. літак, пароплав, хмаросяг тощо. Є багато **МЕТАФОР** (переноснотямки) напр. "хмара людей", "золоте серце". Є чимало **МЕТОНІМІВ**, напр. "ліс співає", "випив чашу", "читати Франка" тощо. Є чимало **ПОЛІСЕМІЧНИХ** (кільказмістових) слів, напр. курити цигарку і курити порохом, клепати косу і клепати язиком (обмовляти). Є **ГОМОФОНІ** (однозвучні) напр. мұка і мукá, мáла і малá, кúри і курí. **ПАРОНІМИ** (близькозвучні) напр. куля і гуля, линути і ринути, везти і вести. Або пароніми синонімічні як напр. бучний і гучний, повінь і повідь, привабливий і принадливий, баламутити і каламутити, тамувати і гамувати тощо. **АНТОНІМИ** (протиставні) напр. веселий — сумний, високий — низький. **ГОМОНІМИ** напр. коса дівоча, залізна, піскова, нота музична і дипломатична, лист рослини і паперу, чайка (птах) і чайка (човен), ключ дверний і ключ птахів тощо. А на **СИНОНІМИ** (сутямки) як напр. гарний, красний, вродливий, хороший, гожий, українська мова пребагатюча.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДУХ МОВИ

Мову творять не науковці в кабінетах, але нарід (нація) у повсякденному житті. Тож, який нарід, с.т. його світогляд, яка

⁴⁶) І. Нечуй-Левицький. "Криве дзеркало української мови". Київ. 1912.

його національна вдача (характер) — така є і його мова. Національну ж вдачу та світогляд формують життєві, природні обставини. Цей розвиток вивчає народознавство (етнологія) та етнопсихологія. Тут нема місця писати на цю прецікаву тему. Скажемо лише, що природу та її явища і людей та їхню поведінку оцінює інакше степовик, інакше лісовик, інакше морець. Інакше нарід рільничий, інакше мисливський, інакше кочовий. Це й віддзеркалюється в усій їхній культурі, вдачі і мові. Напр. український рільничий нарід має всю природу за ЖИВУ істоту. Землю він називає ЗЕМЛЯ-МАТИ. Найвищим богом праукраїнців була Земля-Мати. Мати родить. Отже, і земля родить. Маємо слово ВРОЖАЙ. Народи нерільничі кажуть ЗБІР.

Ще приклад. Московський нарід є надзвичайно жорстоким садистом, а водночас і найпокірнішим рабом, коли чує над собою руку деспота. Деспотизм і рабство закорінені дуже глибоко в душі кожного і всіх москвинів. Таке пишуть самі ж москвини напр. М. Горькій, І. Бунін, Д. Мережковській, Н. Бердяєв, В. Розанов, А. Хомяков та інші москвини.

Москвини назвали свого садиста, ката царя Івана IV “ГРОЗНИМ”. Слово грозний походить від слова “гроза”. А гроза — це показ надлюдської, Божеської, отже **непоборної СИЛИ**. Тож прикметник “грозний” москвин **відчуває** як синонім **БОЖЕСЬКОЇ СИЛИ**, чи одним словом **БОГ**. Тож кровожадібного деспота царя Івана IV москвини мали за свого національного бога. І тепер мають за богів лєнінів, сталінів, хрущових, брежньових. І справді, коли Іван IV удав, що хоче відмовитися від трону, то тисячі москвинів клячали перед палацом денно і нічно кілька день, благуючи царя “не осиротєть їх”.

Малоукраїнці, не знаючи московської душі, переклали титул Івана IV “грозний” на грізний, с.т. лише погрозуючий.

ЦЕ НЕ ТЕ САМЕ

Мовні невігласи, малоукраїнці, москвофіли, щоб виправдати свій спротив чищенню української мови від чужих слів, вигадують всілякі причини. Напр. їхній закид: “ЦЕ НЕ ТЕ САМЕ”, с.т. що новотвір перекладає чужослово НЕдокладно, а часом і помилково (на їхню думку). Так! — Перекласти буквально не завжди можна, бо кожний нарід має свій власний (національний) світогляд, а з того свій власний спосіб думання, отже і вислову. Напр. англійське *Sun is rising and setting*. Словник подає: *rise* — вставати, *set* — сідати. Тож буквально треба перекласти: “Сонце встає і сідає”. Українські малі діти кпили би, бо ж знають, що сонце сходить і заходить. Так! Вставати та сідати не є те саме, що сходити і заходити. Але вони обидва висловлюють ТЕ САМЕ явище.

Або такий приклад. Українське слово КОЖУХ, московське РУБАШКА, польське ПЛАЩ, болгарське РИЗА, англійське ЖАКЕТ, німецьке МАНТЕЛЬ означають в машинознавстві ТЕ САМЕ, хоч у звичайній мові вони НЕ Є те саме.

Чимало слів переносять свій буквальний, первісний зміст (значення) на інші предмети чи тямки. В техніці це дуже поширене, напр. частини машин називаються: гробак, жабка, палець, хвіст, черевик і т. п. МЕТАФОРИ, як і крило птаха і крило літака, перо пташине і перо писальне, голова тіла і голова установи, стояти на ногах і стояти за правду, на варті, табором тощо. Отаке то є “не те саме” наших мовних невігласів.

Слово може мати кілька значень (ПОЛІСЕМІЯ). Ця полісемія виявляється в **реченні**. Часом не можна зрозуміти значення слова поза реченням. Слово може об'єднувати інакші тямки. Напр. слово РІЗАТИ: волосся стригти, вузол розтинати, галуззя чухрати, голову стинати, дереворит ритувати, дошку пиляти, землю межувати, камнерит різбити, капусту шаткувати, крила обтинати, курку різати, кусник батувати, куші тяти, ливну перетинати, ножем чикати, очі муляти, пальці відтинати, пухлину протинати, свиню колоти, тканину викраювати, хліб краяти, худобу бити. Чи ці всі перекладають **ту саму** тямку РІЗАТИ, чи ні? Отаке то малоукраїнське “Не те саме”.

Найліпший український перекладач М. Рильський писав 25 років тому, що перекласти буквально — неможливо і часто і шкідливо. В перекладі є форма і зміст. Форми треба дотримуватися, але зміст важливіший за форму, бо ж перекладаються не слова, але ДУМКА. Найліпше це видко у речівні (фразеології). Напр. українець каже: “Замилити очі” (с.т. щоб людина не бачила добре). Англословний перекладач, знаючи, що мило вживається, коли людина миється, переклав **Wash up the eyes**. А коли **промити** очі, то вони ліпше бачать. Отже переклад подав цілковито **противну** оригіналові думку. Той перекладач не знав англійського виразу на цю саму думку. Англійці кажуть: “**Draw (or pool) the wool over (one's) eyes**”. Українець дивується. Чому вовну і як тягнути її через очі? А англієць дивується з українського виразу. Бо ж милом можна мити обличчя, а як мити очі милом?

А ІДІОМИ (неперекладні) ніколи не перекладають, а змінюють їх на іншомовні ідіоми. Напр. українські: Істи очима, Дуба дати, Байдик бити, Ні за цапову душу тощо.

Повторюємо: СЛОВО НАБИРАЄ СВОГО ЗМІСТУ В РЕЧЕННІ. Цього не знають або забувають ті, які лементують “Це не те саме”.

“Не те саме” с.т. не тотожне. Тотожні змістом слова мовознавство називає ДУПЛЕТАМИ, як напр. реглямент і регулямін. Їх дуже мало. Їх мають або нерозвинені мови, або ті, що склалися

з чужих мов, як напр. англійська, московська. Англійська з часом перероблює їх на сутямки (синоніми), а московська лишає як є, бо не має творчої сили переробляти.

Мова має свої закони, які не завжди такі, як закони логіки, бо ж мову творять не науковці в кабінетах, але нарід у повсякденному житті. А життя має багато “нелогічностей”, (на людську думку). Проте, як показує історичний досвід, життя мудріше за кабінетних теоретиків. Так бачимо, що в українській мові є напр. слова: кипіти, золити, кузня, кожух, але не вживається старих: кипятюк, зола, кузнець, кожа, а вживаються нові: окріп, попіл, коваль, шкіра.

Науковці думають логічно, але вигадали нелогічні українські новотвори напр. “примірник” (екземпляр). Що має спільного українське дієслово “мірити” з чужим “екземпляр”? Так само “пле-мінник” (кузен), або червоне чорнило, хлібороб, сіножать.

Цей словник укладений за гніздовим уладом, с.т. до корневого слова подає і його граматичні форми, що творяться наростками, приростками (афіксами, префіксами) тощо. Напр. **помічати** — бачити, побачити, вбачати, вбачити, добачати, добачити, подобачити, зобачати, зобачити, позобачати, убачати, убачити, повбачати тощо.

Дехто з українських мовознавців вважає це зайвим. Мовляв, словникові уживачі самі можуть створити потрібні їм форми зі гніздового слова. Та, все лихो в тому, що вони або НЕ можуть цього зробити, або НЕ дбають. У цьому легко переконатися проаналізувавши мову еміграційних науковців, письменників, журналістів, редакторів. Їхня мова втерта, шаблонна, убога, засмічена, скалічена. У всіх — та самісінька ніби її витиснула фабрична машина одним, тим самим штампом. І це не лише щодо мови, але й щодо змісту, тем⁴⁷⁾. Винятки можна почислити на пальцях одної руки.

Вороги мовної чистки, словникарські невігласи, московфіли закидають цьому словникові, що він не подає походження чужих слів. Це робить словник етимологічний. А цей ним не є. Вони закидають, що не цитує речень, як приклади. Це робить фразеологічний. словник. А цей ним не є. Закидають, що не подано синонімічних прикладів. Це робить синонімічний словник. А цей ним не є. Закидають, що не тлумачить змісту слів. Це робить тлумачний словник. Цей ним не є. Те саме, щодо історичного словника та інших. Це словник є словником лише чужих слів і нічим більше, хоч подає сутямки до чужих слів.

⁴⁷⁾ Така мова і зміст в СРСР. Але там МГБ-істи дбають, щоб не було жодних ухилів від того, що наказала Московщина.

Щоправда! — Цей словник має велику хибу. А це те, що він переступив словникарський закон. Саме. — Ставити на **перше** місце найбільш вживані слова, а на другому — менш вживані, на останньому маловживані. Як часто яке слово вживалося подає **ЧАСТОВИЙ** словник. Такого українська мова ще не має ⁴⁸⁾). Можна б почислити цю частоту з картотеки. Але треба мати кілька мільйонову картотеку ⁴⁹⁾ і 10-20 рахівників, які рахували би 10-20 років.

Вороги новотворів демагогічно кплять, брешучи, що вороги чужослів викидають з української мови такі слова, як напр. геометрія, документ, електрика, ідеал, ідея, інженер, культура, математика, механіка, нерви, політика, фізика тощо. Досить перегнути сторінки цього словника, щоб побачити цю брехню.

Борці за чистоту української мови лишають в українській мові десятки тисяч чужих слів (переважно технічних та наукових), бо вони стали світовими. Багато з них короткі — милозвучні, легковимовні, звучать як українські напр. театр, музика, бомба, криза тощо. Але довжелезні, що їх язик не може зворушити, такі замінюють на українські, напр. космонавт — зорелетун, космополітизм — світанство, дезорієнтувати — пантеличити, детермінувати — зумовляти, диференціювати — виріжнювати, експропріювати — вивласнювати, ідентифікувати — тотожнити і десятки тисяч подібних. Або ще гірші, як напр. субстанціоналізуватися — спиратися, субстанціональний — істотний, реконвалесценувати — видужувати, скалькульовувати — числити, ремінісценсія — пригадка, інтролігатор — оправляч (книжок) і тисячі подібних **великопанських, наукових** слів, а не хлопських, мужицьких, хамських.

Чи Бог дав людям мову, щоб вони розуміли один одного, чи щоб **НЕ** розуміли?

Малоукраїнські духові раби самі **ЗУБОЖУЮТЬ** українську мову, живосилом пхаючи до неї **НЕПОТРІБНІ** їй слова. Непотрібні, бож або вже має, або **МОЖЕ** створити і то **ЛІПШІ** за чужі. Ліпші з точки погляду **НАУКОВОГО**.

Якби українська мова була убога (як напр. московська), то і наука і люди стали би на боці противників мовної чистки, бо ж “З порожнього не наллеш”. Але ж багатуща українська мова та геніяльна здібність українців **ТВОРИТИ** мали би заохотити навіть і малоукраїнців чистити українську мову від чужого сміття, творячи власні новотвори. А як бачимо малоукраїнці — проти мовної чистки. Психологи пишуть, що почуття **сильніше** за розум

⁴⁸⁾ Академія Наук УРСР видала 1969 року перший зошит частового словника. Далі зошити Московщина заборонила.

⁴⁹⁾ Академія Наук УРСР має 4-мільйонову картотеку. Напевно в ній 50% московізмів. Московська мова має понад 10-мільйонову картотеку. 90% її — немосковські слова.

не лише у дітей та дикунів, але й у людей з університетською освітою. Тому то почуття, а не розум керує їхніми вчинками. У малоукраїнців — почуття їхньої національної **нижчости, несили** (медичне *Inferiority Complex*). Духове рабство.

Св. Євангелія вчить, що здібного, але ледащого недбайла Бог карає. Чи ж Бог не покарав (і ще карає) дітей і внуків наших політичних та наукових недбайлів, пізніх Іванів? У ХХ ст., коли навіть африканські дикуни мають свої держави, український нарід не має не тощо держави, але навіть і словників потрібних у державному житті. І чи ж не найганебнішим у тому недбальства є те, що українська мова є одною з найстарших і найбагатших мов у світі.

Коли ж українці будуть володарями, панами свого власного життя, а не слухняними рабами московських чи інтернаціональних володарів? Коли ж будуть **власниками** всього багатства України матеріального і духового?

Малоукраїнський духовий раб боїться навіть мріяти про це. А хто пробує мріяти, того прозиває божевільним.

НАДМІРНИЙ ПУРИЗМ

Вороги мовної чистки кричать проти надмірного (?) пуризму (чистоти). Але той їхній крик — це лише демагогічний трюк (трюк), бо ж вони не подають (бо не мають) **міри** (критерія) тої “надмірности”. Отже, цей крик — це навмисне баламутство, щоб обезцінити не лише цей словник, але й саму ідею чистити рідну мову від чужого сміття.

Словникарські невігласи вимагають, щоб словники укладали фахівці-філологи. А це примітивна демагогія. Славний на весь світ словник англійської мови уклав 1828 р. НЕ філолог, але адвокат Н. Вебстер. Пізніше той словник поліпшували філологи.

Не переборщуючи можна сказати, що словник української мови, що його уклав Б. Грінченко 1907 року, врятував по 1917 році українську мову⁵⁰⁾. А Б. Грінченко був сільським учителем лише.

Нарешті проголошують цей словник НЕ науковим. Так! — Він НЕ є науковим, і не мав наміру (претензії) бути науковим. Він є збіркою лише **сирового матеріялу ДО словника**. І це видно в самій назві словника. На обкладинці надруковано (Знадібки) с.т. матеріяли. А у збірці матеріялів не лише може, але й **мусить** бути все, що його укладач міг знайти. Що в збірці добре, а що ні має можливість дослідити і має право визначати лише державна Академія Наук. Україна такої ще не має. Отже, ніякі емігрантські “уряди”, “центри”, УВАН, НТШ (а про осіб і згадувати нема що) НЕ МОЖУТЬ (хочби й хотіли) визначити: що зле, а що

⁵⁰⁾ Про це див. далі.

добре, в цьому словнику. Не можуть, бо ж не мають ОСНОВИ словникарства — кількамільйонової картотеки. Щогірше! Вони не можуть навіть узгодити проблем українського мовознавства. Це показала правописна, 10-річна суперечка УВАН та НТШ.

Малоукраїнці лементують, мовляв науковому творі (книжці чи іншому) не годиться політично полемізувати, бо ж чиста наука мусить **бути** поза політикою.

Кожний школяр знає, що наука допомагала політикам воювати, бити ворогів вже тисячоріччя. В ХХ ст. науковці навчили політиків як виробляти і вживати **зброю**: хемічну, бактеріальну, електронну, атомову і т. п. І навіть — психічну (пропагандивну). По 1945 році американські науковці: історики, економісти, політики подарували люджерній Московщині пів Європи, пів Азії з кількасот мільйонами рабів. Отака "чистота" науки.

Цей словник має хиби і помилки. Питається. — Чи ліпше мати такий з усіма його хибами та помилками, чи ліпше НЕ мати словника такого змісту? Відповідь подає історія.

До 1917 року у всій Східній Україні лише 5 (п'ять) інтелігентних родин розмовляли вдома українською мовою. Та, навіть і такі листувалися московською мовою. Малороси не могли прочитати нічого україномовного без українсько-московського словника. Отже, якби Б. Грінченко не видав був 1907 року "Українсько-Російського Словника", то малороси не прочитали би ДО 1917 року ані Шевченкового "Кобзаря", ані жодної україномовної літератури. А. Грінченків словник має чимало хиб, помилок, москвоїзмів і навіть мовних нісенітниць (абсурдів).

Цей "недобрий", не науковий словник навчив малоросійських інтелігентів читати "Кобзаря", україномовні історії України М. Грушевського, М. Аркаса та іншу україномовну літературу. І не буде переборщенням сказати, що якби малоросійські інтелігенти були не прочитали **україномовної** літератури до 1917 року, то не було би Української Національної Ради з її четвертим універсалом, не було би українського війська з його геройськими Крутами, Базаром, зимовими походами. Не було би Вільного Козацтва з його селянськими повстаннями по ВСІЙ Україні. Не було би КРИВАВОЇ ВІЙНИ з Московщиною, то не було би не тощо Української Радянської Соціалістичної Республіки, але не було би навіть і Малоросії. Були би лише южноросські губернії, Новороссія. Самозрозуміло, не було би жодної школи, книжки на малоросейському, мужіцкаму наречію.

Ось як **виборів** Грінченків, не науковий, словник бодай УРСР.

Хоч і не такий величезний, хоч далеко, далеко менший, але подібний вплив може зробити і цей словник у новому 1917 році. А він вже надходить і він буде далеко небезпечніший Україні, ніж старий 1917 рік, бо ж вже третє покоління нашої інтелігенції Московщина виховує на малоукраїнців.

По розвалі СССР вибухне в Україні кривава боротьба за розум і душу малоукраїнця. Буде запекла боротьба і за мову. Широкоукраїнські, великі словники будуть тоді **політичною ЗБРОЄЮ**. Цей словник і є нею. У тій боротьбі один тиждень запізнення може пошкодити життю кількох наступних років. Укласти словник забирає роки часу ⁵¹⁾, а виправити помилки та хиби забере лише кілька тижнів.

Перший Апостол Христовий Андрій поставив хрест на київській горі над Дніпром і прорік Україні місію ширити християнські ідеї по всьому світі. Українці робили це ще за дохристиянських часів від т. зв. трипільської (праукраїнської) доби. 5.000 років тому. Так! — Ще перед Християнством, бо ж світогляд і віра праукраїнців були фактично християнські. Тому то християнство так легко і швидко поширилося в Україні.

У боротьбі за християнські ідеї та ідеали український нарід проляв море крові своєї і ворожій християнству. Кілька разів в історії більшість України була диким полем, с.т. обезлюдненою. Але, як нестерпний легендарний Фенікс, Україна відроджувалася з попелу поразок, і набиралася нової сили продовжувати свою місію — боротися за християнські ідеї. Лише за останні 50 років полягли в тій боротьбі 50 МІЛЬЙОНІВ українців, українок, матерів, дітей. А Україна знову починає вставати з попелу.

Звідки ж український нарід брав і бере казково невмирущу, надлюдську силу боротися?

НЕ Є РАБОМ ТОЙ, КОГО МУЛЯТЬ КАЙДАНИ. Закованих у кайдани, але **ДУХОВО ВІЛЬНИХ** борців — отих багатьох уже Валентинів Морозів — **НЕ МОГЛА** зломити вся імперська московська катівська машина. Духово вільний український нарід тисячоріччями боронив українську і християнську ідею, ідеал **ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ**. Бо ж **лише** духово вільна людина може **ТВОРИТИ**.

ВІЛЬНИЙ, ТВОРЧИЙ ДУХ — це ідеал Християнства. І лише духово вільні мають фізичну силу перенести тяжкий хрест боротьби за християнські ідеї через увесь мученицький шлях Голготи. Воскресення ж, відродження лежить наприкінці шляху Голготи. Україна вже наприкінці його, а решта світу ще й не починала своєї Голготи.

А ВОСКРЕСАЮТЬ, ВІДРОДЖУЮТЬСЯ ЛИШЕ ПО ГОЛГОТІ.

⁵¹⁾ Укладач збирав знахідки до цього словника 40 років, і має найбільшу (понад 80) збірку україномовних словників, починаючи від словника Л. Зизантія виданого 380 років тому (1596 р.) та П. Беринди надрукованого 30 років пізніше (1627 р.) в Києві.

В Україні вже відроджуються і відродилися і набирають сили духово вільні БОРЦІ за християнські ідеї та ідеали. Вони вже борються, жертвуючи своє життя, конаючи в руках московських катів, але не припиняючи своєї боротьби. Борються за таке майбутнє, коли люди непохитно керуватимуться християнською, ідеалістичною філософією життя, яка ставить повну ДУШУ понад повний шлунок. Борються за майбутнє, коли пануватиме все **вічне**, ідеалістичне, над часовим матеріялістичним. Коли пануватиме нескертна душа над смертним тілом. Коли пануватиме найвища християнська ідея **ВСЕОХОПЛЮЮЧА, ОБОЖЕСТВЕНА ЛЮБОВ**. Коли Богом буде **ЛЮБОВ** ⁵²⁾.

Так Україна знову — як і тисячі років тому — **ВИПЕРЕДЖУЄ** світ у духовому, а з того і культурному, **поступі**. Вже знаємо кількадесят духово вільних великоукраїнців, нових апостолів християнських ідей та ідеалів. Новий 1917 рік виявить в Україні таких тисячі, десятки тисяч, сотки тисяч, **МІЛЬЙОНИ**.

Тисячі років і **ДОСІ** Україна виконує свою місію, накладену їй першим Апостолом Христовим.

Павло Штепа

⁵²⁾ див. твори О. Бердника, напр. "Зоряний корсар".

ПІСЛЯСЛОВО

В історії важать лише факти, документи, числа. Ніякі тлумачення не змінять присуду історії. Щодо цього словника, то фактом є те, що ані окремі особи, ані еміграційні установи, організації нічим не допомогли укладачеві. Щогірше! — Дехто з них перешкоджали укладати і видавати цей словник. Тим кільком, які допомогли укласти і видати, належно подякують колись у вільній Україні борці за чистоту і багатство української мови, оті — славні вже на весь світ — численні В. Морози.

До тих небагатьох належать:

Проф. Д-р Ярослав Рудницький, який підтримав цей словник, офіційно схваливши його до друку.

Панство Степан і Софія Горlachі, які багато допомогли, уклавши велику картотеку та виконавши всю канцелярську працю укладення.

Добродію Іванові Гладунові, який видав словник коштом 12.000 долярів, хоч знав, що з продажу не поверне й половини тих грошей, бож дуже мало є емігрантів, які купують дорогі (25-доляріві) книжки. А сам І. Гладун народився і виріс в Канаді.

Мистцеві докторові Богданові Стебельському за його малюнки стилєво староукраїнської назви словника.

П. Ш.

Цей "Словник чужослів" можна купити в українських книгарнях.

У видавців

John Hladun & Sons, Publishers
P.O. Box 111, Sta. "M"
Toronto, Ont., Canada
M6S 4T2, Ph. 762-9909

В укладача

P. Shteppa, B.E.
P.O. Box 2142, Stn. "C"
Downsview, Ont., Canada
M3N 2S9, Ph. 636-7143

Український Народе!

Цим Переможеш